

Gýugonyň «Ölüm jezasyna höküm edileniň iň soňky günü» powestinden jümleler

Category: Kitapcy,Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Gýugonyň "Ölüm jezasyna höküm edileniň iň soňky günü" powestinden jümleler GÝUGONYŇ "ÖLÜM JEZASYNA HÖKÜM EDILENIŇ İN SOŇKY GÜNI" POWESTINDEN JÜMLELER

kitapcy.ru

Ýakynnda ýaş şahyr, dostumyz Taymaz Seyidow dünýä belli fransuz ýazyjysy Wiktor Mari Gýugonyň "Ölüm jezasyna höküm edileniň iň soňky günü" atly kitabyny sowgat beripdi (kitap ber diýseň husytlykdan ýaña gaňşyrawugy ýygrylyp bir topbak bolýan we tersine; özi kitap alsa wagty bilen yzyna beresi gelmeýän Taymaz dädemiz nädip birdenkä beýle joşdy, bilmedim. □

Powesti bir demde okap çykdym we ady tanyşam bolsa öñ okamanymany näme, üýtgeşik täsir etdi. Sonuň üçin aýratyn täsir galdyran pelsepewi manyly jümleleri özüme bellik edişdiripdim. Eden belliklerim göwnüñize ýarar diýip umyt edip, siziňem dykgatyňza ýetirýärin.

Eliňi ýuwmak gowy zat. Emma ganyň akmasyny togtatmak ondanam gowy.

* * *

Ölüm jezasyny ýatyrmak baradaky meselä halkyň talaplary boýunça däl-de, biziň, ýagny ministr wezipesine ýetmegi arzuwlaýan deputatlaryň islegleri nazarda tutulyp seredilýändir...

Hemmeleri hoşnut edýän bolsa neneň ajap, emma biziň öz bähbitlerimizden başga bilyän zadymyz ýok.

* * *

...Egoizme ýugrulan dürüsde iň oňat jemgyýetçilik sazlaşygyny-da üýtgedip we bozup taşlaýar.

* * *

Ynkylap döwründe birinji bolup togalanan kellä üns beriň. Ol mähelläni barha-da gylawlandyrýandyr.

* * *

Hakykaty aýtmaly bolsa, kellekeser jellady uly gorky gaplap alypdyr. Ol kanun çykaryjylaryň ynsanperwerlikden, "adamsöýüjilikden", "kämilleşmekden" söz açýandyklaryny bilen badyna, özünüň mundan beýlæk gerek bolmajagyny duýupdyr. Gizlenipdir. Adamlaryň özünüi ýatdan çykarmasyna garaşyp, gulagyny ýapyp, hatda dem almaga-da gorkup, gündiziň günortany iýul güneşiniň astynda keýpsız halda müzzerip duran ýarganat ýaly gilotininiň astyna bukulypdyr. Alty aýlap hiç kime görünmändir. Ölüdigi diridigi bilinmändir. Assa-ýuwaş gaýyaladadan saplanyp ugran jellat daş-towerege doñuz diňini salypdyr. Öz adynyň tutulmaýandygyna magat göz ýetiripdir... Adamlar başga zatlar bilen, başga-başga jemgyýetçilik bähbitler bilen, ýa-da 150 millionlyk gorkunç býužetdäki 100 müň franklyk zelel bilen başagaýmyşyn. Hiç kim onuň – haýsydyr bir kellekeseriň pikirini etmändir. Ol muny görüp arkaýynlaşypdyr, kellesini deşikden çykarypdyr, dört tarapyna seredipdir, Lafonteniň basnýasyndaky syçan ýaly öňe bir ädim ädipdir, soň ikinjisini. Iň soňunda daşary çykma

töwekgelçiligini edipdir. Düýbüne bukulyp oturan kelle kesiji enjamyny syryp-süpürişdiripdir, arassalapdyr, ýalpyldadypdyr. Näçe wagtlap işlemändigi sebäpli poslap giden enjamý ýaglapdyr. Soňra birdenkä gäbi azan ýaly, türme tussaglygyna umyt bilen garan betbagt adamlaryň biriniň saçyndan tutaga-da özüne çekipdir, elini-aýagyny baglap, boýnundan halkany geçiripdir. Şeýdibem ölüm jezasy täzeden möwç alypdyr.

* * *

Jemgyýetiň ony bu ýol arkaly dönük hasaplamaşyndan ötri, ölüm jezasyna höküm edilmek nähili gorkunç zat!

* * *

Bir garamaňlaýyň eden etmişinden, oňa berlen jezadan, gynamalardan, iň soňky deminde urunmalaryndan çörek iýýärler, bir teňňä kagyz satýarlar. Gandan ýaňa poslap giden bu teňňelerden has gorkunç zadyň bolup biljekdigini pikir edýäsmikä beri? Kim toplaýar olary?

* * *

Jemgyýetçilik tertibile zyýan berýän we geljekde-de zyýan berip biläýjek synanyň kesilip aýrylmagy gerek. Yöne ýagdaý şuňa gelip dirän bolsa, ömürlik tussag ýeterlik dälmi näme?

* * *

Näme üçin diňe öldürmeli diýip dursuňyz? "Türmeden gaçmagy ahmal" diýen bahanany öñe tutýarsyňyzmy? Sizem özüñize bekje boluň. Eger gözenekleriň berkligine ynanmaýan bolsaňyz, näme üçin onda şular ýaly "haýwanat bagyny" gurmaga milt etdiňiz?

* * *

Gözegçiniň ýeterlik bar ýerinde jelladyň geregi ýok.

* * *

Öç almak adama mahsus, jezalandırmak – Hudaýa.

* * *

"Öç almak için jezalandyrmañ" ýolundan gitmeli däl.
"Gowulandyrmañ üçin düzeltmeli".

* * *

Biz turuwbaşdan "başgalara göz etme" diýen düşünjäni inkär edýäris, günäkäri köpcüligiň öñünde jezalandyrmañ arkaly garaşylýan netijäni alyp bolýandygyna garşıy çykýarys. Bu halkyň aňyny bulaşyklyga salmakdan has beter, adamlaryň batyrgaýlygyny, duýgylaryny, aýratynam erkeklik duýgusyny oldürüyär.

* * *

Ýogsa-da siz, biçäre adamy çola bulwarlaryň iň garaňky burçunda damagyny çalanyňyzda, munuň başgalara sapak bolýandygyna tüýs ýüregiňiz bilen ynanýarsyňyzmy?

* * *

Sizden önem başgalar ölüm jezasyny kän beripdi. Ýöne olar özlerini hak ýoldadyryň, dogry işi amal edýändirin öýderlerdi. Žuwenel de Ursen, Eli de Torret, Laubardemont, La Reni, Laffema dagylaram özlerini kazy saýardylar. Ýogsa-da sizem öz wyždanyňyz bilen ikiçäk galanyňyzda, ganhor däldigiňize doly kepil geçip bilersiňizmi?

* * *

Owadan sözler, gözýaşlar... bularyň barsy biderek! Ýylmanak sözleriň aňyrsynda diňe doňyüreklik, ikiýzlilik, wagşylyk, özüňi görkezjek bolma, pul gazanma ýaly zatlar bar. Lal boluň, ähli intelligentler! Kazynyň mymyjak elleriniň aşagynda jelladyň dyrnaklary görünýär.

* * *

Garalawjynyň nämedigine sowukganlylyk bilen düşünmek kyn bolsa

gerek. Ol işigaýdan adamlary dar agajyna ugradyp, şamlygyny gazanýan adamdan başga hiç kim däldir.

* * *

Mundan beyläk ogurlyk, talañçylyk we ş.m agyr jenaýatlara seredilende, ýolbaşcynyň oturdaşlara: "Jenaýatda aýyplanýan bu işi endige öwrüleni üçinmi ýa-da zerurlyk duýanlygy üçin etdimi?" diýen soragy bermesi gerek.

* * *

Aýny wagtynda ölüm jezasy Parižiň daşyna çykdy. Şuny aýratyn nygtap geçmek isleýärin: Parižden çykmak – siwilizaziýadan çykmak diýmekdir!

* * *

Ol masgaralaýy enjam (gilotin -t.b.) Fransiýadan ýok bolup gider, biz muňa ynanýarys. Hudaý ýol berse yzyna garaman gider. Sebäbi biz ony aýgytly zarbalar bilen urmaga synanşarys.

* * *

Geçmişiň jemgyýetçilik gurluşy üç sütuniň üstünde durýardы: ruhanylar, patyşalar, jellatlar. Ep-esli wagt geçensoň bir ses çykdy: "Hudaýlar gümüni çekip gitsin!" Soň ýene bir gün ýenede bir ses çykdy: "Patyşalar gümüni çekip gitsin!" Indi üçünji bir sesiň "Jellatlar gümüni çekip gitsin!" diýip gygyrmagynyň wagty geldi.

Şunuň bilen jemgyýet pagyş-para bolup pytrar, şeýdip Hudaýyň takdyry geçmişiň çöküşini tamamlar.

Hudaýlary küýseýänlere ýeke Hudaý bilen oňuber diýse bolar. Patyşalary küýseýänler Watan bilen mydar etsin. Jellatlary küýseýänlere aýdara söz ýok.

Dünýä jellatlaryň ýok bolany bilen düzeler öýtmäň, muňa hiç haçanam ynanmaň. Gelejekki jemgyýetiň üçegi şular ýaly gorkunç açary bolmandygy üçin çöker öýtmäň. Siwilizasiýalar biri-

birine sepleşip barýan zynjyr halkasyndan başga zat däldir.
Ýagdaý şeýle bolsa nätseñiz gowy bolar?
Jenaýata kesel kimin garalar. Keseliň, kazylaryň ýerine
tebipler, katorgalaryň ýerine keselhanalar bolar. Azatlyk we
saglyk birleşer. Demiriň we oduň ulanylan ýerlerine mazdyr ýag
döküler. Ýigrenç bilen seredilen näsaga hoşniýetlilik bilen
çemeleşiler. Bu gutarnykly we mukaddes düşünje bolar. Dar
agajynyň ýerine haç dikiler. Wessalam!

* * *

Adamlar... Haýsy kitapdan okandygym ýadyma düşenok, ýöne diňe
gowy zatlardan söz açýan şol kitapda: "ähli adamlaryň başynda
güni näbelli ölüm bardyr" diýen jümle bardy.

* * *

Meniň hökmümiň okalan wagtyndan başlap, kim bilyär, uzak
ýaşaryn diýip umyt eden nijeme kişi ölendir!

* * *

Bu durmuşda soň göresim geljek derejede meni gynandyryp biljek
näme galdyka?!. .

* * *

Adam – sen nähili gorkunç zat!

* * *

Serediň! Gün, ýaz pasly, gül-guçadan doly meýdanlar, säher
çaǵy saýraşýan guşlar, bulutlar, agaclar, tebigat, azatlyk,
ýasaýyış... Gynansak-da bularyň hiç biri indi meňki däl!

* * *

Ah! Halas edilmeli adam men aslynda! Ertir, belki-de, şu gün
ölmelidigim hak. Heý, munuň başga çykalgasý ýokmuka?

* * *

Men ölenden soñ ogulsyz, ärsiz we kakasz galjak üç zenan:
aýry-aýry üç ýetim, kanunlaryň döreden üç duly galar.
Dogry, inkär edip biljek däl, men bu jezany almaga mynasyp.
Emma bu bigünä adamlaryň näme günäsi bar? Näme tapawudy bar?
Bu biçimlerleriň mertebesini kirledyärler, olary öldürýärler.
Ynha, adalat diýilýäni şu!!

Aslynda meni gaýga goýan gartaşan ejem däl. Ol eýýäm altmyş
dört ýaşynda. Üfleseň jany çykjak. Ýene biraz ýasaýanda-da
meniň hasratymdan ýaňa örtener-bišer, barybir çydar.

Aýalymam meni zerre gaýga goýanok. Samsyjagyň saglygy o diýen
gowam däl. Olam uzak ýasaman öler gider. Ýone şoňa çenli
däliremese. Dälilik adamyň ömrünü uzaldýar diýýärler. Eger
aklyndan azaşsa dagy, iň azynan hasrat çekmän-ä ýaşardy.
Ýatar-tutar, öli ýaly ýaşar ýörer-dä.

Ýone gyzjagazym... Oýnap-gülüp, edil şumat aýdyma hiňlenip
ýörenje we hiç zada düşünmeýän kiçijik Mariýam... Ynha, meniň
ýüregimi ezim-ezim edýän bar gaýgy şol!

* * *

Başujumdaky diwaryň yüzüne içinden parran ok geçip we ýanyp
duran iki sany ýüregiň suraty çekiliplidir. Ýokarsynda-da:
"Ýaşamaga bolan söýgi" diýen ýazgy bar. Neressäniň umydy kän
dowam etmedik bolarly...

* * *

Düýşmi, hyýalmy ýa hakykat? Eger garaşylmadyk duýgy meni aýny
wagtynda oýarmadyk bolanlygynda, aklymdan azaşaýmalydym.
Ýalaňaç aýagymyň üstünde gybyrdap ýoren buz ýaly garyn we
tüýümek aýaklaryň bardygyny duýanymda arkanlygyna ýykyljak
bolup duran ekenim. Aýagyma ýapyşan janawer ýaňyrak
höwürtgesini dagadyp, öldürjek bolanymda gaçmaga synanyşyp
ikiýana urunan möý bolsa näme...

* * *

Ölüler ölüdir. Olar mazarlarynyň içine mäkäm salnyp
goýlanlardyr. Ol ýer gaçyp sypar ýaly türme däl... Mazaryň

gapagy içinden açylanok.

* * *

Eý, Hudaý! Türme diýilýän ýeriň nähili ýigrenji ýerdigini! Ol ýerde barça zady hapalap taşlaýan zäher bar... Ol ýerde eliňize bir guş gonsa, ganatyna serediň – laý bar. Owadan güli eliňize alyp, ysgap görün – porsy ys kükär.

* * *

Ýok, ylgamaly däl. Ylgasañyz adamlaryň ünsünü özüňize çekersiniz. Gaytam tersine, assa-ýuwaş ýöräp ýol aşmaly. Başyňzy dik tutmaly we aýdyma hiňlenmeli.

* * *

Ah, betbagt hyýalbent diýsäni! Ilki seni bendilikde saklayán şü üç aýagyň galyňlygyndaky diwary ýyk!

* * *

Mylaýym ýylgyryşy, hoşamaý sözleri, hiç zady sypdyrman seredýän mähir doly gözleri, gataňsy we ýognas elli ak ýürekli zyndançy – ete-süňke bürenen türmeden başga zat däl.

Töweregimdäki hemme zat meniň üçin türmedi. Gözenekleriň ýa-da kilitleriň astynda bolşy ýaly, her şekiliň, her adam keşbiniň aňyrsynda türmäniň sudury görünýärdi. Daşdan salynan türme – diwarlar, gapylar. Türme gözegçileri – et-süňkden ýasalan türmäniň edil özi. Ýigrenji görnüş: göze görünmeýän, ýarym öý, ýarym adam – bularyň barsy bitewi bir türme. Men onuň gurbany...

* * *

Meniň ölümim ony bagtyýarlyga ýetirjek öýdýän, çünkü ol şeýlekin islän ölümine biperwáy garasa maňa agyr degjekdi.

* * *

..Gapynyň öňünde öljek bolup ýatan bir adam maňa bakyp: "Ýenede görüşyänçäk!" diýip gygyrýardı.

* * *

Ýollar suw-sildi. Howly palcykdyr laý suwdan dolupdy.
Nämüçindir batga batan jemendäni görenimde meni begenç duýgusy
gaplap aldy.

* * *

Men indi bu gije hiç haçan oýlanyp bilmejegimi oýlanaryn.

* * *

Men sizden has garry. Geçip giden sagadyň her çärýegi meni bir
ýyl garratdy

* * *

Gorkmañ. Sizi ýigrener ýaly wagtym galmadı.

* * *

Giriş pajynyň tölenýän ýerinde araba birnäçe minut durdy.
Gümrükçiler arabany gözden geçirdi. Eger arabada gassaba
soýdurmak üçin sygyrdyr goýun alnyp barylýan bolsa, onda paç
töläp geçmelidi. Adamyň kellesi üçin welin, ýeke shaýy
tölenmeýärdi...

Wiktor GÝUGO "Ölüm jezasyna höküm edileniň iň soňky günü".

Terjime eden: Has TÜRMEN. Sözler